

Omroep Zender Museum

Opgericht augustus 2005

NIEUWSBRIEF nr. 40 oktober 2019

Vrienden van het Omroep Zender Museum, hier ligt het veertigste nummer van onze Nieuwsbrief voor u. In deze Nieuwsbrief het verslag van activiteiten in de afgelopen maanden.

Honderd jaar radio

Het zal niemand ontgaan zijn. Volgende maand is het 100 jaar geleden dat de eerste radio-omroepuitzending in Nederland plaatsvond. Uitgevoerd door Hans Henricus Schotanus à Steringa Idzerda, eigenaar van het bedrijf de Nederlandsche Radio-Industrie in den Haag.

Deze gedenkwaardige gebeurtenis krijgt volop aandacht in de media en bij allerlei evenementen. Het Omroep Zender Museum levert ook een aantal bijdragen.

Al in maart verzorgden we samen met Beeld en Geluid een middag in het Larense Brinkhuis over 100 jaar radio. De middag voor senioren werd georganiseerd door Versa Welzijn. De zaal was vol met enthousiaste gepensioneerden, veel ex Philips en Omroep medewerkers.

Presentatoren Rein Simonse, Ruud Klauw en Rob de Bie

Ook was er een scala aan ontvangers en toebehoren uitgesteld, voor veel bezoekers een feest der herkenning. Verder werd er een demonstratie gegeven met een ontvangtoestel uit de jaren veertig, met passende geluid uit die tijd.

De Vereniging van Radio Zend Amateurs, VRZA, organiseert, precies 100 jaar na de eerste omroepuitzending, op 6 november aanstaande een Idzerda Day. Uiteraard in den Haag, vanwaar ook de eerste uitzending plaatsvond.

Aan dit grootse evenement levert het OZM ook een bijdrage.

De poster van de Idzerda Day

De activiteiten vinden plaats op twee locaties, in het Kurhaus en op Dekkershoek 5 a/b. Vanuit de locatie Dekkershoek verzorgen radiozendamateurs uitzendingen. Meer informatie is te vinden op de website van de VRZA:

<https://www.vrza.nl/wp/2019/09/11/idzerda-day-100-jaar-radio/>

Nozema gebouw

Begin dit jaar is het hele voormalige Nozema complex in Lopikerkapel gekocht door twee lokale ondernemers. Zij willen de toekomst van het historische gebouw zekerstellen en het een culturele bestemming geven. Op die manier profiteert heel de (lokale) gemeenschap van dit unieke gebouw.

Het Nozema gebouw in vroegere jaren

Het OZM heeft uit de archieven tekeningen en andere informatie over het gebouw ter beschikking gesteld voor de ontwikkeling van de herbestemming van het gebouw.

Er is een eigen website van het Nozema gebouw:

<http://www.nozemagebouw.nl/>

waarin informatie over een en ander te vinden is.

Het bedrijf Nozema bestaat al niet meer sinds 2006. Dat het bedrijf een hechte gemeenschap was blijkt uit het feit dat voormalige medewerkers elkaar nog af en toe treffen op een barbecue. Zo ook vorige maand toen ruim 60 voormalige medewerkers bijeenkwamen. Toen de nieuwe eigenaren van het Nozema gebouw hoorden van de geplande BBQ nodigen ze de organisator direct uit om de BBQ in en bij het Nozema gebouw te houden. En zo was er na bijna 15 jaar weer een echte Nozema BBQ op deze historische plek.

Archief....

Hoe staat het met ons archief? In onze vorige Nieuwsbrief werd al gemeld dat we volop bezig waren met het sorteren en rubriceren van alle losse document in ons archief. Met een zucht van opluchting kunnen we melden dat dit klaar is!

En het archief wordt ook gebruikt. Zo heeft een student van de Hogeschool van Amsterdam een hele dag besteed aan het verzamelen van informatie voor haar afstudeerscriptie met de titel "Transformatieplan Nozema". De voor haar relevante archiefdozen met alle informatie konden zo op tafel worden gezet.

Maar al het "papierwerk" is nog niet voltooid. We zijn nu bezig met onze bibliotheek met boeken en tijdschriften te ordenen. Hierin zit ook nog de nodige maanden werk.

In de schijnwerper:

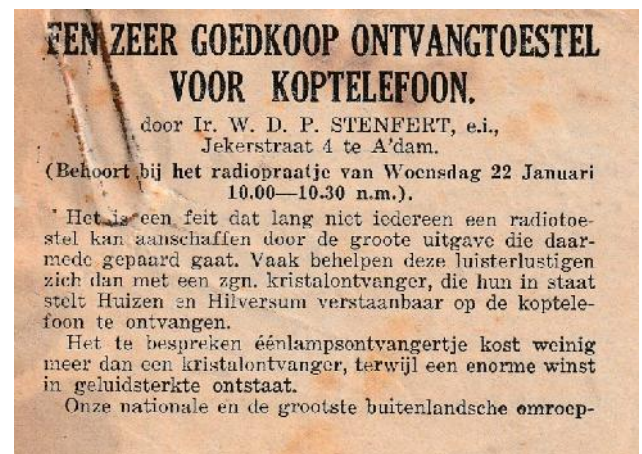
De opmars van de radio

Nu, honderd jaar na de eerste omroepuitzending, koop je een eenvoudige radio voor een paar tientjes - in Euro's - of minder. In de begintijd was dat ook mogelijk, maar dan moest je het toestel wel zelf bouwen. Rond 1930 stond in de NCRV gids een complete bouwbeschrijving van een "zeer goedkoop ontvangoestel". De kosten werden geschat op fl 20. Echter die 20 gulden uit 1930 komen overeen met nu zo'n €165! En dan had je in 1930 ook nog een koptelefoon en batterijen nodig.

Opmerking voor de bouwers van nu:

In de beschrijving wordt de waarde van de condensatoren aangegeven in centimeter (cm), een eenheid uit het vroegere "Gemengde stelsel van Gauss". 1 cm = 1,11 pF.

Multi media. De ontvanger werd niet alleen in de gids gepubliceerd maar ook behandeld in een radiopraatje van een half uur:

vervolg op de volgende pagina's...

Nieuwsbrief Stichting Omroep Zender Museum

Redactie Rein Simonse

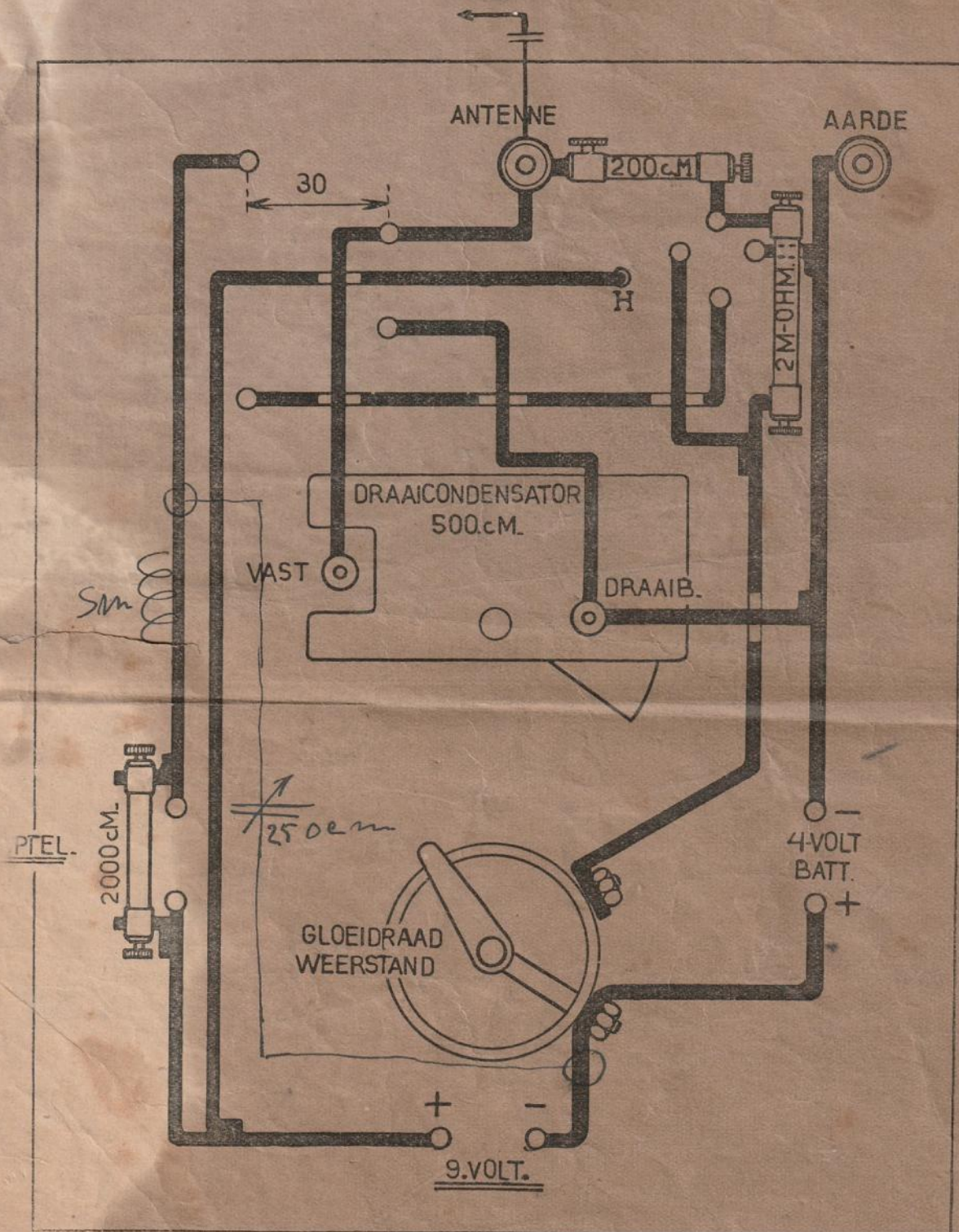
Foto's Rein Simonse

Wilt u reageren?

Mail naar nieuwsbrief@omroepzendermuseum.nl

Website: www.omroepzendermuseum.nl

Disclaimer: zie website OZM

stations zijn flink sterk op de koptelefoon te ontvangen, terwijl de bediening uiterst eenvoudig is.

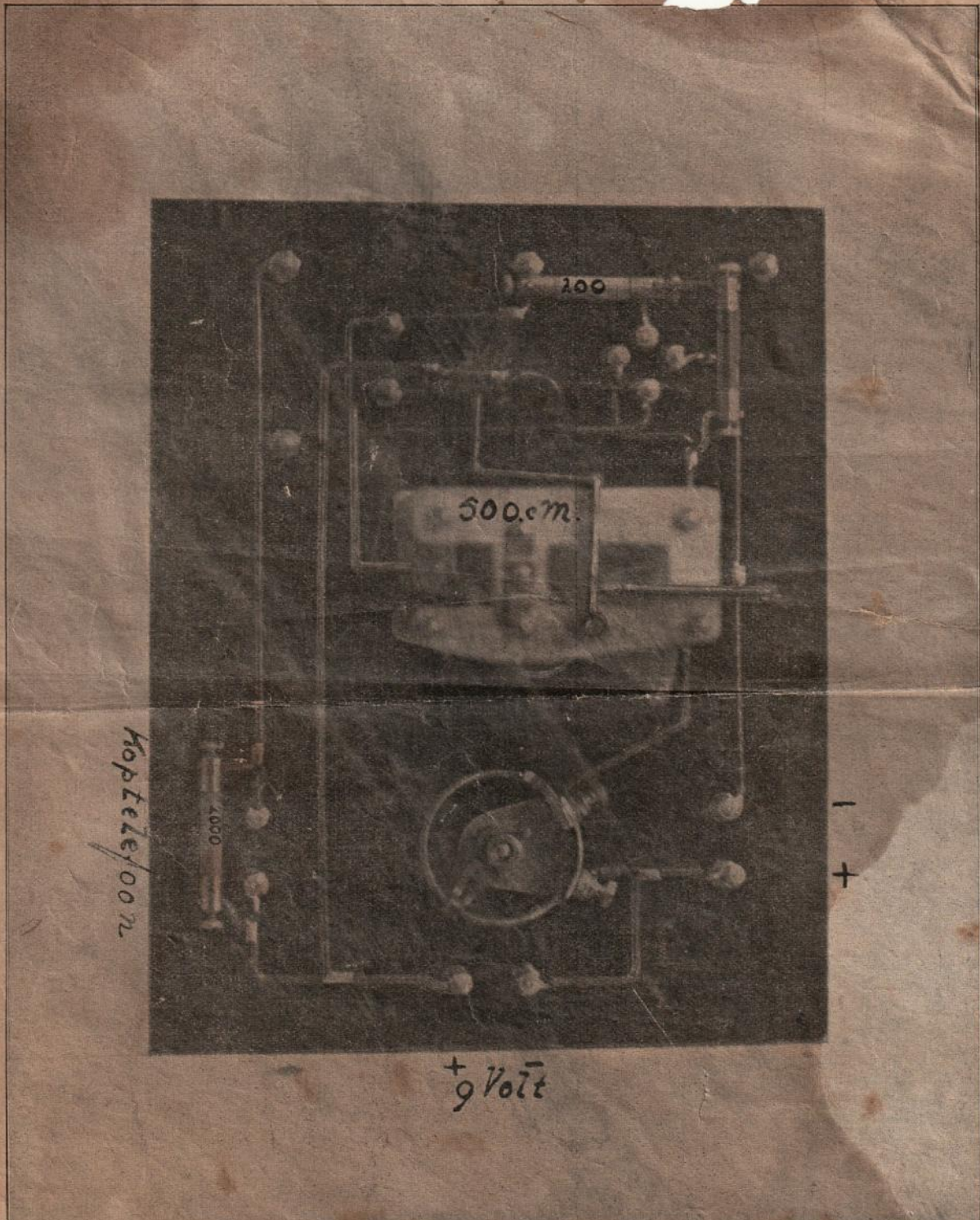
Om een voldoende sterke ontvangst te verkrijgen is echter een hooge, lange antenne noodzakelijk, terwijl we de selectiviteit verbeteren door een blokcondensator van 200 c.m. in de antenne te schakelen.

Op 22 Jan. hoop ik dezen ontvanger tevens voor de microfoon te bespreken; volgen thans de noodige bouw-aanwijzingen.

De afmeting der frontplaat bedraagt 20×25 cm., maar men kan alles nog veel dichter op elkaar bouwen en zoodoende de afmeting der frontplaat nog belangrijk verkleinen. Ter wille van de overzichtelijkheid is dus genoemde afmeting gekozen.

Ieder merk condensator of lekweerstand kan gebruikt worden, men houde zich echter streng aan de opgegeven waarden.

De lampvoet bestaat uit lampbusjes die op de front-

plaat bevestigd zijn. Om de moeilijkheid van het zuiver op maat aanbrengen van die busjes te ontgaan, kan men hiervoor in de plaats een complete lampvoet aanbrengen, wat de totaalkosten slechts gering zal vergroten.

Als lamp is gekozen een zgn. dubbelroosterlamp, die bij een zeer lage plaatspanning reeds zeer goede resultaten oplevert. Een zaklantaarn batterij van 4 Volt is in vele gevallen reeds voldoende, zekerheidshalve heb-

ben wij ons een batterij van 9 Volt gedacht, die in alle gevallen ruimschoots voldoende is.

De gloeistroom putten we uit een zaklantaarnbatterij van 4 Volt met behulp van de gloeiweerstand, die tevens als uitschakelaar van 't heele toestel dienst doet. De weerstandswaarde der gloeistroomweerstand moet minstens 60 ohm bedragen.

Als radiolamp nemen we Philips A 441, welke lamp wij kozen omdat de A 141 nog slechts sporadisch ver-

krijgbaar is. Kan men echter Philips A 141 nog bekomen, dan is als gloeistroombatterij een 1 Volts-gloeistroomelement noodig.

In geval van onze 4 Volts lamp (A 441), waarbij een zaklantaarnbatterij wordt gebruik, moet de lange koperstrook van het batterijtje aan min-gloeistroom en de korte staande koperstrook aan plus-gloeistroom verbonden worden, met behulp van zgn. bananenstekkers.

Voor de 9 Volts batterij nemen we een zgn. negatieve roosterspanningsbatterij waarop plus en min zijn aan-

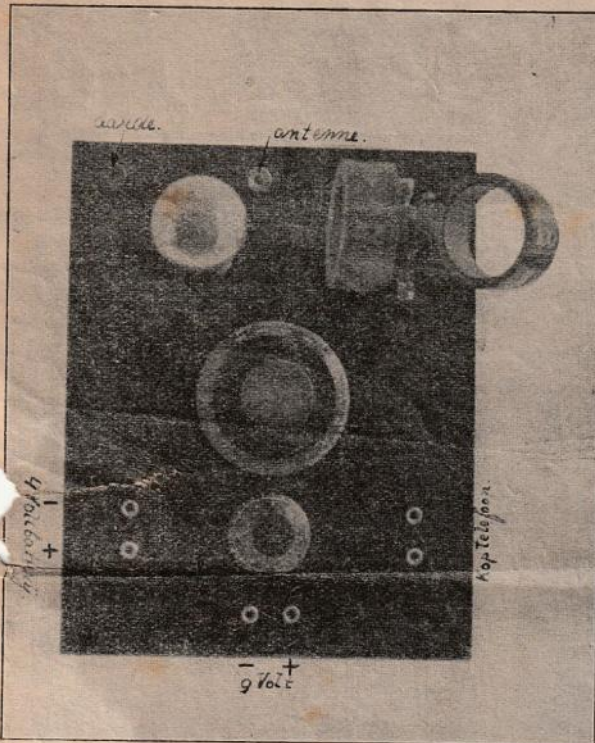
1 zaklantaarnbatterij en batterij van 9 Volt.
1 Philips A 441.

Opmerking: Het hulprooster der lamp is aan het schroefje op de lamphuls verbonden. De letter H. op het bouwplan stelt een gat in de frontpaat voor, waardoor we de draad voeren naar het hulsschroefje van de lamp.

Het is moeilijk precies de kosten van dit apparaatje op te geven, maar voor pl.m. f 20.— zal men in de meeste gevallen een aardig ontvangertje kunnen bouwen, waarmede de nationale omroepstations zeer goed ontvangen worden.

Indien mij uwe vragen tijdig bereiken, worden ze weer aan 't eind van mijn voordracht voor de microfoon beantwoord.

En nu, den zelfbouwers, succes!

gegeven. De aansluitingen op deze batterij maken we met „anodestekkers”.

De honingraatspoelen bevestigen wij in een vaste en een draaibare spoelhouder, de afstand van deze beiden zijn 3 cm.

De draaibare spoelhouder (rechts foto-links bouw-schema) bevat de terugkoppelspoel, waarvoor in den regel spoel M 50 of 75 zal voldoen. De lange golven ontvangen we nu met spoel M 150 of 200 in de vaste spoelhouder en spoel M 75 of 50 in de draaibare spoelhouder. De gloeistroomweerstand wordt een weinig ingedraaid, de spoelen ongeveer evenwijdig aan elkaar gezet en daarna de condensatorknop voorzichtig draaien tot de stations hoorbaar worden. Hoort men hierbij gillen (genereeren) dan moet de draaibare spoel verder van de vaste spoel worden afgedraaid.

Volgt thans een lijst van de onderdeelen:

- 1 frontplaat 20 × 25 cm.
- 2 aansluitklemmen.
- 2 spoelhouders (één draaibaar, één vast).
- 1 stel honingraatspoelen.
- 1 draaicondensator met knop groot 500 cm.
- 1 gloeistroomweerstand met knop minstens 50—60 ohm.
- 6 telefoonbusjes, 1 rol geïsoleerd montagedraad.
- 1 lampvoet (of 4 busjes).
- 1 koptelefoon.
- 1 lekweerstand van 2 megohm.
- 2 blokcondensators van 200 cM. (rooster en antenne).
- 1 blokcondensator van 2000 cM. (telefoon).

Opmerking:

Het ingescande document was zeer kwetsbaar. Bruine vlekken lieten zien dat de soldeerbout er te dichtbij was geweest.

Blijkbaar is het document echt gebruikt om dit radio-ontvangtoestel na te bouwen.